

1.Kuvaus järjestämisestä

Kaupunginvaltuusto asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet päävastuualueille vuosittain talousarviossa. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan neljä kertaa vuodessa, joista viimeinen on toimintakertomus kuluneelta vuodelta.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 14.12.2020 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Kaupunginhallitus on hyväksynyt 23.2.2021 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet. Päävastuualueet tekevät valvontasuunnitelman kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja siitä raportoidaan vuosittain toimintakertomuksen yhteydessä. Päävastuualueiden johtajat suorittavat jatkuvaa sisäistä valvontaa ja dokumentoivat sitä. Kaupunginjohtaja tekee yhteenvedon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta vuosittain kaupunginhallitukselle.

2.Arvio merkittävimmistä riskeistä

Strategisia riskejä ovat esimerkiksi toimintaympäristön merkittävät muutokset, mm. väestö- ja elinkeinorakenteen muutokset. Myös suuronnettomuudet, asukkaiden terveyteen laajasti vaikuttavat asiat sekä ympäristöuhat voivat olla strategisia uhkia.

Muita merkittäviä riskejä ovat mm.:

- tietoturvallisuusriskit
- suurimpien rakennusten aineelliset vahingot (taloudellisesti merkittävin), kuten esim. tulipalo, vesivahinko tai ilkkivalta
- tapaturmat, joita sattuu henkilöstölle ja asiakkaille (todennäköisimpiä, mutta eivät taloudellisesti niin suuria)
- toiminnan keskeytysriskit suurimmissa toimipisteissä

Näihin riskeihin on varauduttu mm. seuraavilla vakuutuksilla: kiinteistöjen täysarvovakuutus, lakisääteinen tapaturmavakuutus, julkisyhteisön vastuuvakuutus, toiminnan keskeytyksen lisäkuluvarakuutus koulutoimessa sekä kunnantoimessa ja kaupunginviraston tiedostojen uudelleenluontivakuutus. Vakuutuksella on varauduttu osittain myös sellaisiin riskeihin, joita ei ole ennalta osattu eritellä.

Riskinä on myös rakennusten sisäilmaongelmat ja niiden johdosta aiheutuvat merkittävät taloudelliset haitat sekä terveydelliset haitat ja korvaavien tilojen hankinnasta aiheutuvat haitat.

3.Sisäisen valvonnan valvontasuunnitelmien toteutuminen

a.Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Haapajärven kaupungin päätöksistä on vuoden 2023 päättyessä tehty yksi valitus jätetty Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitus käsitteli kaupungin valtuuston hyväksymää lausuntoa Kopsan kaivoksesta. Valitus hylättiin hallinto-oikeudessa.

b.Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu päävastuualueittain toimintakertomuksessa.

Talousarvion mukaisten määrärahojen ylitykset ja säästöt on selvitetty toimintakertomuksessa.

c.Riskienhallinnan järjestäminen

Kaupunginhallitus on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen. Ohjeen mukaista riskienkartoitustyötä tehdään vuosittain. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta tehdyt yhteenvedot on kaupunginhallitus merkinnyt tiedoksi.

Vakuutukset on kilpailutettu yhtä aikaa Ppky Selänteen vakuutusten kilpailutusten kanssa. Kaupungin vakuutukset hoitaa Pohjola Vakuutus.

Suurimmissa kiinteistöissä on käytössä murtohälytys- ja palohälytysjärjestelmät.

Rakennusautomaatiojärjestelmien käyttöönottoa jatketaan. Kameravalvonta on lähes kaikissa kaupungin kiinteistöissä.

Korot ovat pitkään kestäneen alhaisen tason jälkeen lähteneet nopeasti nousuun, joten lainojen korkokulut ovat nousseet. Käytössä olevilla korkosuojausinstrumenteilla on kuitenkin varauduttu korkoriskeihin. Käytössä on kaksi tiettyyn lainaan otettua korkosuojausta, jotka päättyvät vuosina 2023 ja vuonna 2030 sekä vuoden 2019 alussa voimaan tullut 5 miljoonan euron ns. tasesuojaus, joka on tehty 10 vuodeksi. Korkoriskeihin on varauduttu myös ottamalla pitkäaikaista talousarviolainaa kiinteäkorkoisena.

Vuoden 2022 keväällä alkanut Ukrainan sota ja sen seurauksena hintojen voimakas nousu ja inflaation kasvu ovat heilauttaneet rahoitusmarkkinoita hurjaan syöksyyn alaspäin ja myös kaupungin sijoitussalkut tekivät viime vuonna negatiivisen tuloksen. Sijoitusten arvon palautuksia kirjattiin 947 780 euroa.

Päävastuualueiden johtajat tekevät jatkuvaa sisäistä valvontaa ja dokumentoivat sen. Valvontasuunnitelmaan ja sisäisen valvonnan dokumentointiin pohjautuen päävastuualueiden johtajat raportoivat sisäisen valvonnan toteutumisesta kaupunginjohtajalle vuosittain. Kaupunginjohtaja antaa yhteenvedon sisäisen valvonnan toteutumisesta kaupunginhallitukselle tilinpäätöksen yhteydessä.

d.Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Kaupungilla on kiinteistöjä, joiden käytön ja toiminnan jatkuvuus on epävarmaa tai toiminta on jo ko. kiinteistöissä loppunut. Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden 2020 lopulla poistosuunnitelman muutoksen, jossa muutamien kiinteistöjen (vanha uimahalli, hotelli-ravintola, terveyskeskuksen vanha puoli ja päiväkotikiinteistö Satulaakso) poistosuunnitelmaa nopeutettiin kymmeneen vuoteen ja K.J. Ståhlbergin koulun osalta viiteen vuoteen. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä on alaskirjattu K.J. Ståhlbergin vanhan koulun tasearvo, samoin vanha uimahalli-hotelli-ravintola -kiinteistöjen tasearvo, Karjalahden Kartanon tasearvo ja terveyskeskuksen vanhimman osan tasearvo osittain.

Karjalahden kartano ja Kukkaniemi on myyty vuoden 2022 alussa. Väliojan koulun myynti siirtyi vuodelle 2024.

e.Sopimustoiminta

Kaupungilla on käytössä asiakirjanhallintaohjelmistoon liittyvä sopimuksenhallintajärjestelmä, jolla voidaan seurata mm. sopimusten voimassaolon päättymistä. Vanhojen sopimusten tallentaminen sopimuksenhallintajärjestelmään on osittain vielä kesken.

f.Arvio sisäinen tarkastuksen järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ohjeen mukaisesti kaupunginjohtaja voi määrätä päävastuualueen ulkopuolisen henkilön suorittamaan sisäistä tarkastusta. Kuluneena vuonna sisäistä tarkastajaa ei ole määrätty.

4.Riskienhallinnan kehittäminen

Kaupunginhallitus on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen alkuvuodesta 2021. Ohjeen mukaan sisäinen valvonta tähtää erilaisten riskien kokonaisvaltaiseen hallintaan. Riskit on tunnistettava ja hallittava. Riskienkartoituksessa käydään läpi kaikki riskilajit ja kartoitetaan niiden suuruus ja todennäköisyys sekä selvitetään tarvittavat toimenpiteet riskin vähentämiseksi.

Riskienkartoitusta tehdään päävastuualueittain ja siitä tehdään vuosittain sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan yhteenvedo, joka viedään tiedoksi kaupunginhallitukselle. Vuoden 2024 aikana sisäisen valvonnan perusteeksi otetaan jatkuva riskianalyysi, jota päivitetään erityisesti talousarvion ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Valtiovarainministeriö on määrännyt Haapajärven kaupungin arviointimenettelyyn taseessa olevien kumulatiivisten alijäämien vuoksi. Alkuvuodesta 2022 kaupunginvaltuusto hyväksyi toimenpideohjelman, jolla kaupungin talous saadaan tasapainoon eikä kuntajakoselvitystä tarvitse aloittaa. Vuoden 2022 toimenpiteistä suurin osa on toteutunut. Vuoden 2023 toimenpiteistä kaikki ovat toteutuneet. Vuodelle 2024 on suunniteltu uusia toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi.

Taloudellisten riskien toteutuminen ja niihin varautuminen toteutuu arviointimenettelyyn kuuluvalla toimenpiteiden toteutuksen vuosittaisella seurannalla. Myös valtionvarainministeriö seuraa arviointimenettelyssä päätettyjen toimenpiteiden toteutumista.

Vuoden 2023 alusta sote- ja pelastustoimen kustannukset siirtyivät hyvinvointialueelle, joten epävarmuus näiden menojen vaikutuksesta kaupungin talouteen päättyy siltä osin. Ppky Selänteen toiminta päättyi 30.9.2024 ja tilikausi 31.10.2024. Talous- ja henkilöstöhallinnon sekä ympäristöpalvelut siirrettiin kaupungin omaksi toiminnaksi.